

2. čtení – základ kázání (Galatským 5, 1–6)

Kázání od bratra faráře Jiřího Tenglera z Poličky (upravil O. B.).

Tu svobodu nám vydobyl Kristus. Stůjte proto pevně a nedejte si na sebe znovu vložit otrocké jho. Slyšte, co vám já, Pavel, říkám: Dáváte-li se obřezat, Kristus vám nic neprospěje. Znovu dosvědčuji každému, kdo se dá obřezat, že je zavázán zachovávat celý zákon. Odloučili jste se od Krista vy všichni, kteří chcete dojít ospravedlnění na základě zákona, pozbyli jste milosti. My však z moci Ducha a ve víře očekáváme spravedlnost, která je naší nadějí. V Kristu Ježíši nezáleží na tom, je-li někdo obřezán či ne; rozhodující je víra, která se uplatňuje láskou.

Milé sestry, milí bratři,

pozítří, v úterý 31. října, bude v našem evangelickém kalendáři Den reformace. Vzpomínka na to, jak to tenkrát 31. října v roce 1517 ve Wittenberku, ale vlastně v celém světě začalo. Jak začala reformace – jak Martin Luther zveřejnil, údajně tak, že je přibil na dveře kostela, námitky vůči soudobé církvi. Celkem 95 námitek, což nebylo rozhodně málo. Den reformace, který budeme slavit, je svátkem svobody. Anebo ještě přesněji: Je to svátek osvobození. Svoboda – osvobození. Obojí sice zní podobně, má to stejný slovní kořen, ale je tam jedna důležitá významová nuance, která slovo *osvobození* poněkud odlišuje od slova *svoboda*. Pokud je pro nás Den reformace svátkem osvobození, tak to předpokládá, že musíme být osvobozenými. Což znamená, že jsme kdysi takoví nebyli, nebyli jsme osvobození, neměli jsme svobodu. Ta svoboda totiž na světě není od přírody. Řekne-li se svátek svobody, pak to trochu zní jako: „Slavíme svobodu, která zde vždycky byla.“ Jenže nebyla, to je ta důležitá věc. Před týdnem jsme tady v kostele zpívali tu krásnou a trochu melancholickou apoštolskou píseň, v níž zaznívají slova: „K svobodě je dlouhé putování.“

Budeme tedy pozítří slavit svátek osvobození. Jméno našeho osvoboditele známe a evangelium o něm svědčí: je to Ježíš Kristus. A svátek reformace by měl být oslavou Krista – ne jen nějakou připomínkou historické události, jako si můžeme připomínat třeba bitvu na Bílé hoře. Den reformace je svátek, v jehož středu je Kristus. A proto, právě proto tenhle svátek nemá být svátkem protikatolickým, jak si někdy někdo může myslet. Když si připomínáme Den reformace, tak si určitě vzájemně plácát po ramenou a neříkáme si, jak je fajn, že už nejsme katolíci. Nejde ani o katolíky, ani o evangelíky, tohle všechno je vlastně nepodstatné. Jde tu o Pána Boha mezi lidmi. Na tom záleželo Martinu Lutherovi. On chtěl církev reformovat, on ji chtěl obnovit, znovu ji postavit na pevný základ. A tím základem je Nazaretský Ježíš, základem je Kristus.

Luther nachází Krista po těžkých vnitřních zápasech. Ten příběh, tentokrát už opravdu historický, je dobře známý. Luther prošel dlouhou a drsnou cestou. Asi dvanáct let předtím, než se stal reformátorem církve, zanechal studií na univerzitě v Erfurtu a vstoupil do kláštera. Schválně si vybral řád augustiniánů, kteří byli známí svou přísností a kázní, protože doufal, že právě v takovém přísném prostředí plném odříkání a meditace najde pokoj a jistotu. Vstupuje do kláštera s úmyslem doputovat takto ke spasení. A opravdu, jeho řádoví bratři jsou přísní a disciplinovaní a Luther byl vzorný mnich, chtěl být na sebe ještě přísnější a ještě ukázněnější, než mu ukládala už tak přísná řehole. Luther se snaží, trpí, ale všechno vede do čím dál většího zoufalství. V lutherovských životopisech čteme, jak Luther zkoumá své srdce skrz na skrz, rozebírá každou pohnutku v nitru, sleduje jejich čirost a odhaluje v sobě příměsi zla a pochyb. Ustrašeně pozoruje sám sebe, zde někde někdy nějak nepřestoupil Boží zákon. Tak rád by se pevně a dobře postavil před Pána Boha, jenže musí vyznat: „Nelepší se to, ba naopak, pořád se to zhoršuje. Pořád a pořád se ptám, zda jsem pro Pána Boha dost dobrý. A pořád a pořád nemám jistotu. Copak mne, takového pochybovače, může Pán Bůh přijmout?“

Martin Luther vášnivě hledá laskavého Boha. Boha, jemuž se může svěřit se všemi svými chybami. Hledá Boha, který mu odpustí jeho viny. Ve svém úporném úsilí však nachází jenom přísného soudce, který říká: „Tohle nestačí, Martine!“ Vnitřní nepokoj a nejistota vhánějí Luthera do stále větších pochybností. Tak rád by byl svobodný, ale zjišťuje: „Nic z toho, co dělám, mi svobodu nepřináší. Nadále zůstávám zajatcem sebe sama.“ A tak Luther dál pátrá v Bibli po nějakém slovu, které by mu pomohlo a vyvedlo jej z trápení. A najde to slovo. Je to sedmnáctý verš z první kapitoly epištoly Římanům: „Spravedlivý z víry bude živ.“ – Můžeme to opsat asi tak, že kdo se uprostřed svých chyb a vin obrátí na Pána Boha s důvěrou a s vírou, ten bude žít. Luther tedy učinil ohromný objev: „Dříve jsem se pokoušel osvobodit sám sebe. Ale nyní vidím, že Kristus je mým osvoboditelem. On mne vysvobodil ze strachu o sebe sama. On mne učinil dost dobrým pro Pána Boha. Je to, jako kdybych se znovu narodil. Rázem, píše Luther, rázem se mi otevřely dveře k ráji, k radosti, k životu. Vše bylo naráz jinak. Není důležité, že já něco učiním a vykonám. Nejdůležitější věci pro nás už dávno vykonal Pán Bůh. On nás osvobodil. To Ježíš přišel do světa a uváděl lidi do svobody Božích dětí. Každý člověk má zakusit, že ho Pán Bůh má bezpodmínečně rád. Bezpodmínečně. Proto Ježíš sedával u jednoho stolu s vykřičenými hříšníky a dával jim zakusit, že pro Boha jsou dobří dost. Každý a každá může s Kristem zažít svůj osobní den osvobození.

Svoboda není samozřejmostí. My potřebujeme osvobodit, vysvobodit i dnes. Náš každodenní vnější svět se všemi technickými vymoženostmi se náramně liší od světa Lutherova či od světa biblického Nového zákona. Náš vnější svět se sice liší, ale uvnitř jsme často pořád zajatci a otroky strachu. Na nedostatek strachu a nedostatek otročení všemu možnému si dneska rozhodně nemůžeme stěžovat. Martin Luther tehdy brojil proti prodeji odpustků. Za peníze si lidé kupovali odpustkové lístky, aby unikli trestům v očistci. Na těch lístcích bylo něco jako ujištění „Teď si stojíš dobře před Bohem.“ Dnešní obchod s odpustky se nazývá image a společenský status. Pán Bůh jako by byl odsunut, měřítkem jsou nyní druzí lidé. Tedy nemáme ani tak tendenci ptát se „Jak si stojím v Božích očích?“, nýbrž „Jak si stojím v očích lidí?“, tahle otázka dnes trápí mnohé lidi. Já, jenom já sám mohu a musím činit vše, čím se zlepším. Optimalizovat sebe sama, upgradovat se, abych se víc líbil. Neboli své chybné já mohu vylepšit svým výkonem, svým úsilím o změnu, pí ár strategiemi, sebepoznáním, cviky, meditací a vůbec vším, co mi poradí třeba životní koučové. Jenže to pak jsem jako Luther v klášteře, pořád a pořád odkázaný sám na sebe. Pokouším se polepšit, vylepšit, upgradovat , ale troskotám. Neboť stále se vynořují věci, které mohou být ještě lepší, skvělejší. Když mám sám sebe v péči, tak nejsem pořád dost dobrý. Kolik lidí se žene touhle cestou bez cíle? Cestou, která třeba slibuje uznání, respekt i slávu, která dokonce slibuje i štěstí a pokoj. Ovšem dárce onoho pokoje a štěstí v tomto případě není Pán Bůh, nýbrž množství přátel v sociálních médiích. Množství followerů. Množství kliků na Instagramu či na Facebooku ukazuje: Tenhle člověk je fakt dobrý. Tamten tak dobrý není, neboť má méně kliků. Ale zároveň vše je tak křehké, tak zranitelné, neboť stačí špatné slovo, překroucená poznámka, momentálně nezvládnutá imidž a počet kliků a lajků se propadá. Nebo se dokonce rozpoutá příval nadávek a sprostáren. Z příznivců jsou nepřátelé, z followerů hejtrři. Tak vypadá moderní forma očistce – a nikde žádná milost, žádné slitování či znovuzrození. Tudy sotva dojdou pokoje.

Opravdový pokoj, skutečný mír a klid, pravou svobodu najdu pouze u toho, který mne osvobozuje jednou provždy. Svátek reformace nás opět a znovu odkazuje ke Kristu. Od Boha přišel ten, který přináší svobodu. Jeho dobré poselství, jeho evangelium říká: „Človče, neodvozuji svou hodnotu od věcí, od čísel, statistik, metrik, od výkonů. Pánu Bohu se hodíš tak jako tak. Spolehni se na něj s důvěrou. Věř a žij.“ Ježíšovo pozvání zní jednoduše – chápeme ale, že v něčem je zároveň i hůř pochopitelné. Vždyť často býváme pyšní na věci, které jsme udělali, a teď myslím na věci opravdu prospěšné světu. Snažíme se přece konat

dobro. Těší nás, když druhým lidem pomůžeme. Copak ani tohle všechno nemá u Pána Boha žádnou cenu?

Čímž se vlastně dostáváme k základní otázce víry i k základní otázce reformace. Na čem záleží? Co mne zachrání uprostřed bouří? Co mne osvobodí? Pouze Kristus? Nebo taky moje dobré skutky? Nebo obojí dohromady? – Už apoštol Pavel se zabýval touto otázkou. Na svých cestách stál u zrodu mnoha křesťanských sborů. Všude napřed vyprávěl o Kristu. Kdo chtěl, dal se pokřtít. Časem Pavel putoval dál a s přáteli si dopisoval. Ve sborech v Galacii, tedy v dnešním středním Turecku, nastal neklid. Přišli noví kazatelé a hlásali: „To je dobře, že jste se stali křesťany. To je dobře, že jste se dali pokřtít. Ale to ještě nestačí. Musíte se ještě obřezat jako dávní Izraelci. Teprve potom budete zcela osvobozeni a zachráněni.“

Pavel se dozvěděl o jejich kázáních a je rozčarovaný. Tady jde o cosi podstatného. Obřízka zdaleka nebyla jen medicínským opatřením, pojil se k ní zcela jiný náboženský život, který je prostě jiný než cesta, jakou ukazuje Ježíš. Proto Galatským píše: V této svobodě, do níž nás Kristus vysvobodil, pevně stůjte; nenechte se znovu zapráhnout do otrockého jha. Já Pavel vám teď něco řeknu: dáte-li se obřezat, Kristus vám nebude k ničemu! Každému, kdo se chce dát obřezat, znovu potvrzuji, že je povinen dodržovat celý Zákon. Zbavili jste se Krista, vy všichni, kdo se ospravedlňujete Zákonem; odpadli jste od milosti! My ale očekáváme naději spravedlnosti skrze Ducha, na základě víry. V Kristu Ježíši přece nezáleží na obřízce nebo neobřízce, ale na víře, která se projevuje láskou.

Tedy stručně řečeno, apoštol Pavel vidí dvě možnosti. Buď budete spoléhat na to, co pro Pána Boha děláte vy, anebo budete spoléhat na to, co pro vás dělá Pán Bůh. Rozhodně je lepší spoléhat na spolehlivého Pána Boha, nežli na nespolehlivého člověka. Na ten vrtkavý lidský faktor. Chcete pokoj a štěstí z vlastní produkce, nebo chcete pokoj a štěstí z dílny Stvořitele a Obživitele vesmíru? Kde najdeme více svobody? Kdo vás osvobodí z úzkostných otázek „Stačí to? Je můj život dostatečně zajištěn? Udělal jsem dost pro svůj pokoj a štěstí?“ Hříšníci stolovali s Ježíšem, to byl okamžik jejich osvobození a znovuzrození. Prostě ty – jako to dělali oni – věř Kristu a žij. Okus darovanou svobodu.

A co pak? Pak už nemusíme konat dobré skutky? Pavel odpovídá: „Nemusíte, ale když ve vás působí Boží Duch, pak prostě i to dobro budete konat. Avšak nebudete každý den přemýšlet „No, takže všiml si toho Pán Bůh a připočte mi to k dobru?“ Ne, toho si všímat nebudete,

vždyť jste svobodní. Kristus vás osvobodil k životu bez duchovní křeče. Těš se z toho v slunných dnech svého života, ale hlavně ve dnech, kdy selžeš a dolehne na tebe tíha vin. Častokrát na své cestě upadneš, častokrát sejdeš ze správné cesty. Ale to se u Pána Boha nepočítá. Počítá se jen tvoje důvěra.

Modlitba po kázání

Pane Ježíši Kriste, oslavujeme tě jako svého Osvoboditele, protože ty jsi nás vysvobodil z ustrašeného kroužení kolem sebe samotných a z nekonečného poměrování se druhými lidmi. Jsi dárcem svobody. Žijeme ve svobodě s vděčnou radostí. A chceme mít oči a srdce otevřené pro ty, kdo potřebují naši pomoc. Neboť i oni jsou Boží děti, stejně jako my. Děti, které nese a drží a obživuje tvoje láska. Amen.